

ВІДГУК

доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри анатомії людини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України Герасимюка Іллі Євгеновича на дисертаційну роботу здобувача ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Нормальна анатомія») Іванків Ярини Тарасівни «Структурна організація матки за умов фізіологічної норми та при дії налбуфіну (експериментальне дослідження)»

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами.

Сучасна морфологія для кращого розуміння будови та функціонування організму людини ставить за мету вивчити не лише нормальну анатомію, але і патологічні зміни органів і тканин під впливом різноманітних чинників. Завдяки розвитку науки і техніки, вдосконаленню методик та обладнання сучасні наукові дослідники мають можливість описувати точні і детальні результати на усіх рівнях дослідження. Вивчення змін, які виникають у матці жінок, що є споживачами наркотиків, є дуже важливим для розуміння їхнього впливу на репродуктивну функцію жіночого організму. Зловживання наркотиками надзвичайно швидко розповсюджується у всьому світі. Управління ООН з наркотиків і злочинності опублікувало «Всесвітню доповідь про наркотики 2018», де було зазначено, що майже 5,6% від усього населення світу (близько 275 мільйонів людей) у віці від 15 до 64 років, хоча б один раз у житті вживали наркотики, а виробництво опіуму зросло на 65% у 2016-2017 роках.

Необхідність вивчення структурно-морфологічних і функціональних змін репродуктивних органів під впливом опіоїдів продиктована більшою схильністю жіночого організму, ніж чоловічого, до розвитку опіоїдної залежності. Завдяки цим даним є можливість розробки профілактично-лікувальних заходів для жінок, які протягом тривалого часу вживали опіоїди або є наркозалежними.

У сучасній фаховій літературі можна знайти дані про морфологічні зміни

структурної організації матки під впливом опіоїдів, проте вони трапляються спорадично і містять фрагментарні дані. Особливості будови матки на макро-, мікро- та ультраструктурному рівні на тлі тривалого впливу опіоїду потребують додаткових досліджень, відсутні також дані щодо якісно-кількісних змін гемомікроциркуляторного русла стінки матки при застосуванні наркотичних засобів, що робить дослідження Іванків Я.Т. актуальним, своєчасним і затребуваним в науковому середовищі як морфологів, так і клініцистів.

Дисертаційна робота виконана згідно плану науково-дослідних робіт Львівського національного медичного університету МОЗ України і є фрагментом наукової роботи кафедр нормальної анатомії та оперативної хірургії з топографічною анатомією «Структурна організація, ангіоархітектоніка та антропометричні особливості органів у внутрішньо- та позаутробному періодах розвитку за умов впливу екзо- та ендогенних факторів» (№ державної реєстрації 0115U000041). Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні вченої ради ЛНМУ імені Данила Галицького (протокол №3 від 30.11.2016 р.).

Наукова новизна результатів дослідження.

Дисертантка описала поетапні структурні та морфометричні зміни стінки матки при хронічному впливі налбуфіну в експерименті. Встановлено, що вже через 2 тижні при введенні опіоїду в піддослідних тварин виявляються перші зміни ангіоархітектоніки стінки матки, а вже через 6 тижнів статистично достовірне зменшення щільності сітки обмінних судин з одночасним збільшенням показника трофічної активності тканини свідчить про значне розрідження капілярної сітки стінки матки, що, відповідно, підтверджує порушення її кровопостачання.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у ній вперше із застосуванням комплексного методологічного підходу прослідковано динаміку морфологічних змін мікроструктури матки при тривалому впливі опіоїду, що підтверджується виявленими ультраструктурними змінами стінки матки в різні терміни експериментального впливу опіоїду. Дисертанткою встановлено, що при

тривалому впливі налбуфіну патологічні зміни гемомікродиркуляторного русла стають пусковим механізмом розвитку деструктивних змін тканин стінки матки.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

Дані, отримані дисертанткою в ході дослідження, доповнюють та уточнюють відомості про мікробудову та морфометричні параметри структур стінки матки білого щура в нормі і можуть бути основою для подальших експериментальних досліджень матки при моделюванні різних патологічних станів. Перебудова структурної організації матки за умов тривалого введення налбуфіну в експерименті створює основу для розуміння патогенезу патології жіночих статевих органів, спричиненої застосуванням наркотичних середників.

Результати дослідження впроваджені у науково-педагогічну роботу кафедр ряду вищих медичних навчальних закладів України: Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Івано-Франківського національного медичного університету, Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, Харківського національного медичного університету, Одеського національного медичного університету, Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова.

Отримані результати наукової роботи можуть бути використані при виданні навчальних посібників з нормальної анатомії, топографічної анатомії, а також з акушерства, гінекології та репродуктології.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Для вирішення поставлених наукових завдань дисертанткою використано комплекс класичних і сучасних інформативних та адекватних методів дослідження (ін'єкційний, мікроскопічний, електронно-мікроскопічний, морфометричний), а також достатню кількість експериментального матеріалу

(87 статевозрілих білих щурів-самок), що забезпечило репрезентативність дослідження.

Достовірність отриманих результатів та висновків дисертаційної роботи засвідчується аналізом одержаних даних, який проведено з використанням статистичної обробки за допомогою коректних комп'ютерних технологій.

Обсяг та структура дисертації.

Дисертація викладена на 170 сторінках друкованого тексту і складається з анотації, вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота проілюстрована 89 рисунками та 8 таблицями. Список літератури містить 198 джерел (з яких 22 – кирилицею, 176 – латиницею).

У вступі авторка розкриває суть дослідження, його актуальність, мету, завдання, новизну, теоретичне та практичне значення, підкреслює особистий внесок.

У першому розділі проведено аналітичний огляд вітчизняних та зарубіжних наукових джерел з досліджуваної теми. Здобувачем проведено глибокий науковий пошук і детально проаналізована література, яка стосується досліджуваної теми, що дозволило її узагальнити і критично оцінити. Встановлено частоту, характер та наслідки впливу наркотичних середників на репродуктивну систему організму. Цей розділ складається із 3 підрозділів. Окремо описано особливості структурної організації матки за умов фізіологічної норми та за умов патології, перебудова органів за умов хронічного впливу наркотиків, а також індукована опіоїдами дисфункція матки. Розділ закінчується аргументованим підсумком, в якому здобувачка підкреслює питання, які потребують вивчення в подальшому. Чіткий і послідовний аналіз літератури демонструє високу ерудицію авторки.

В другому розділі «Матеріали та методи дослідження» дано характеристику вивчених об'єктів та застосованих методів дослідження.

Використаний комплекс сучасних методів дослідження, а саме: мікроскопічний (дослідження гістологічних зрізів на світлооптичному рівні – для вивчення характеру структурної перебудови стінок матки та проведення морфометричного аналізу), електронномікроскопічний (для встановлення ультраструктурних змін в елементах стінки матки самки щура), морфометричний (для об'єктивної оцінки динаміки виявлених гістологічних змін), математико-статистичні (для аналізу цифрових даних і встановлення ступеня достовірності отриманих результатів).

У третьому та четвертому розділах, які є основною частиною дисертації, викладено результати власних досліджень.

Третій розділ присвячений встановленню особливостей будови та кровопостачання матки лабораторних щурів у нормі. Даний розділ складається з 3 підрозділів. Авторкою встановлено особливості організації матки за умов фізіологічної норми на макро-, мікро- та ультраструктурних рівнях.

Четвертий розділ описує дослідження морфологічних особливостей структур стінки матки за умов тривалого впливу налбуфіну в експерименті. Розділ складається з 2 підрозділів. Відображено якісно-кількісні зміни ланок кровоносного русла матки, перебудову її стінки за умов 6-тижневого введення опію на світловому та електронно-мікроскопічному рівнях морфологічного дослідження. Через 6 тижнів введення білим щурам налбуфіну реєстрували незворотні зміни як на мікро-, так і на ультраструктурних рівнях в усіх оболонках стінки матки.

У п'ятому розділі проведено аналіз та узагальнення результатів дослідження. Дисертанткою співставлено отримані дані з даними сучасної наукової літератури, кваліфіковано і аргументовано підсумовано одержані результати. Розділ написано конкретно, зрозуміло і логічно.

Висновки, у кількості 6, які повністю впливають із завдань дослідження, написано лаконічно, зрозуміло, коректно.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових і фахових виданнях.

Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, опубліковано в 11 наукових працях, серед яких 3 статті у фахових журналах України і 2 – у закордонних виданнях, 6 – у матеріалах конгресів та конференцій. Аналіз опублікованих праць свідчить, що матеріали дисертації висвітлені в них повноцінно і не повторюються.

Недоліки дисертації щодо змісту і оформлення.

Принципових зауважень по суті і оформленню дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Нормальна анатомія») Іванків Я.Т. не має.

Разом з тим, у роботі мають місце деякі недоліки, які не носять принципового характеру і не знижують теоретичної і практичної цінності роботи:

1. У кінці розділів немає необхідності подавати повну бібліографію власних публікацій, достатньо вказати їх порядковий номер у списку літератури.
2. Об'єктом дослідження вказано орган – матку, хоча за визначенням об'єкт – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення.
3. Зустрічаються російські кальки і русизми: слизистий (краще – слизовий), представлено (краще – подано).
4. Більш чіткими могли б бути рис. 4,1-4,3.
5. У списку літератури зустрічаються джерела більш, ніж 10-річної давності, а то й з минулого століття, хоча їх питома кількість невелика.

Поряд з цим виникло ряд питань, які носять дискусійний характер:

1. Чи можна, наприклад, Ваші дані використати в клініці? І яким чином на Вашу думку?
2. Який тип гемокапілярів характерний для судин стінки матки?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Іванків Ярини Тарасівни «Структурна організація матки за умов фізіологічної норми та при дії налбуфіну (експериментальне дослідження)» подана до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 35.600.012 при Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (спеціалізація «Нормальна анатомія»), яка виконана у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України, є завершеним експериментальним науковим дослідженням, у результаті котрого отримано науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне і практичне значення для медичної наукової спільноти.

За актуальністю, сучасним методологічним рівнем виконання, науковою новизною, теоретичною і практичною значимістю дисертація Іванків Ярини Тарасівни повністю відповідає вимогам Положення ДАК МОН України п. 10 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 40 від 12.01.2017 року (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 167 від 06.03.2019 р. і №759 від 31.05.2019 р.) щодо кандидатських дисертацій, а її авторка – Іванків Ярина Тарасівна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри анатомії людини

Тернопільського національного медичного

університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України,

доктор медичних наук, професор

І.Є. Герасимюк

Особистий підпис

Заступник ректора з кадрових питань
Тернопільського національного
медичного університету

